

Keskkonnaministri määruse
„Arennguriikides kliimapoliitika eesmärkide saavutamiseks toetuse andmise tingimused
ja kord“ eelnõu
SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Määrusega kehtestatakse riigi eelarvestrateegia meetme „Eesti panus rahvusvahelisse kliimakoostösse“ vahendite kasutamise tingimused ja kord.

Määrus kehtestatakse atmosfääriõhu kaitse seaduse § 161 lõike 3 alusel. Toetuse vahendid tulevad Euroopa Liidu heitkogustega kauplemise süsteemi kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisest saadavast tulust. Riigi eelarvestrateegias kajastatakse enampakkumisest saadud tulu kasutamise kava, määratakse kliimapoliitikaga seotud meetmete sihtotstarve ning tulu kasutamise eest vastutavad ministrid. Meetme elluviimiseks võib vastutav minister kehtestada määrusega enampakkumisest saadud tulu kasutamise tingimused ja korra. Riigi eelarvestrateegia meetme „Eesti panus rahvusvahelisse kliimakoostösse“ elluviimise eest vastutab keskkonnaminister.

Meede on loodud selleks, et toetada arenguriike kliimapoliitika eesmärkide täitmisel. 2009. aastal toimunud ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste 15. kohtumisel otsustasid arenenud riigid toetada arenguriike kliimamuutuste leevendamises ja nende mõjudega kohanemises, mobiliseerides aastaks 2020 eri allikatest igal aastal 100 miljardit USA dollarit. Teised riigid võivad arenguriike toetada vabatahtlikkuse alusel. Mitu riiki teatasid 2015. aastal Pariisis toimunud ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste 21. kohtumisel plaanist panustada 100 miljardi eesmärgi täitmiseks. Eesti lubas aastani 2020 panustada igal aastal arenguriikide kliimapoliitika eesmärkide täitmisesse üks miljon eurot.

Riigi eelarvestrateegia meetme „Eesti panus rahvusvahelisse kliimakoostösse“ vahendite kasutamist reguleeris varem keskkonnaministri 07.06.2018 määrus nr 16 „Arennguriikides kliimapoliitika eesmärkide saavutamiseks toetuse andmise tingimused ja kord“.

Toetust antakse kahel viisil: esiteks rahvusvahelise koostöö kaudu ja teiseks korraldatakse avatud taotlusvoorusid (edaspidi taotlusvoor). Esimene avatud taotlusvoor toimus 2018. aastal. Käesolev määrus on välja töötatud tuginedes esimese vooru läbiviimise juures omandatud praktilisele kogemusele. Väljatöötatud määrus on terviklikum ja selgem taotlejale.

Rahvusvahelise koostöö raames otsustab toetuse andmise Keskkonnaministeerium (edaspidi *ministeerium*). Rahvusvahelise koostöö raames saab toetust anda rahvusvahelistele kliimafondidele, raamleppe alusel või ka muul viisil. Taotlusvoorusid korraldab Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus (edaspidi *KIK*). Taotlusvoorude korraldamine võimaldab leida Eestis välja arendatud ja lisandväärtuse saanud kliimaalaseid lahendusi ja toetada nende viimist arenguriikidesse, see aitab tõsta Eesti ettevõtjate konkurentsivõimet maailmaturul. Tähtajaline voor võimaldab meetme vahendite kasutamist tõhusamalt reguleerida ning laekunud taotlusi paremini hinnata. See tagab, et rahastatakse vaid parimaid projekte.

Eelnõukohases määruses sätestatakse toetuse andmise tingimused avatud taotlusvoorus, sealhulgas nõuded taotlejale, projektpartnerile ja taotlusele ning taotluste menetlemise kord. Eelnõu loetleb abikõlblikud ja mitteabikõlblikud kulud, sätestab piirangud rahastatavatele kuludele ning täpsustab töötajate ja ekspertide tasude abikõlblikkust. Nende tingimuste

üksikasjalik sätestamine vähendab praktikas abikõlblike kulude erinevaid tõlgendamisvõimalusi. Samuti sätestatakse taotlusvoorus toetuse piirmäärad ning toetuse taotlejalt nõutava omafinantseeringu piirmäär. Eelnõukohane määrus sätestab taotlusvoorus eraldatud toetuste väljamaksmise korra, samuti aruannetele ja kuludokumentidele esitatavad nõuded ja alused, millal toetuse saaja esitatud maksetaotlust ja aruannet ei kinnitata. Kui toetuse saaja ei järgi toetuse kasutamise tingimusi, on KIKil eelnõu järgi õigus väljamakstud toetussumma tagasi nõuda.

Määruse eelnõu ei ole seotud teiste menetluses olevate õigusaktidega.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Keskkonnaministeeriumi eelarve- ja strateegiaosakonna peaspetsialist Krista Tõnisson (tel 626 0727, krista.tonisson@envir.ee). Eelnõu ja seletuskirja õigusekspertiisi tegid Keskkonnaministeeriumi õigusosakonna jurist Marko Lelov (tel 626 2918, marko.lelov@envir.ee) ja eelarve- ja strateegiaosakonna jurist Rene Lauk (tel 626 2948, rene.lauk@envir.ee). Eelnõu keeleteimetaja oli Keskkonnaministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Aili Sandre (tel 626 2953, aili.sandre@envir.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kuuest peatükist.

1. peatükk „Üldsätted“

Eelnõu § 1 kirjeldab määruse reguleerimisala ja meetme eesmärki. Eelnõukohane määrus reguleerib riigi eelarvestrateegia meetme „Eesti panus rahvusvahelisse kliimakoostöösse“ vahendite kasutamist, mille eesmärk on aidata kaasa kliimamuutuste leevendamisele ja nende mõjudega kohanemisele arenguriikides.

Eelnõu §-s 2 määratletakse eelnõus kasutatavad terminid. Punkti 3 kohaselt on arenguriik Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioonis (edaspidi *OECD*) arenguabi saajana määratletud riik. Riikide nimekiri (inglise keeles *DAC List of ODA Recipients*) on leitav siit: <http://www.oecd.org/dac/stats/daclist.htm>.

Definitsioonidest (punktid 12 ja 13) tulenevalt ei ole projektipartner ega sihtriigi partner toetuse saajale teenuse osutaja ega töövõtja, kes teeb projekti raames teatud tegevusi ja kellele toetuse saaja selle eest maksab. Projektipartneri ja sihtriigi partneri nimetamine projektitaotluses on vajalik selleks, et projektipartneri ja sihtriigi partneri tehtud kulud oleksid projekti raames abikõlblikud. Toetuse saaja sõlmib projektipartneri ja sihtriigi partneriga koostöölepped või allkirjastab kinnituskirjad, kus kirjeldatakse vähemalt tegevuste ja kulude jaotust projektis osalejate vahel, ja see tuleb esitada § 16 lõike 3 punkti 1 kohaselt koos taotlusega. Samas ei käsitleta projektipartnerit ega sihtriigi partnerit toetuse saajana. Kui projektipartneri ja sihtriigi partneri kulusid tegevuse raames hüvitatakse, laienevad ka neile abikõlblikkuse reeglid, sealhulgas projektipartnerile riigiabi andmise tingimused. Toetuse saaja esitab koos väljamaksetaotlusega ka projektipartneri ja sihtriigi partneri tasutud kulud. Toetuse maksed tehakse toetuse saajale, kes kannab toetuse (või osa sellest) projektipartnerile ja sihtriigi partnerile nende tehtud kulude alusel.

Eelnõu § 3 kohaselt korraldab arenguriikides kliimapoliitika eesmärkide saavutamiseks toetuse andmist Keskkonnaministeerium. Taotlusvoorusid korraldab KIK.

2. peatükk „Toetuse andmise alused“

Eelnõu § 4 sätestab toetuse andmise eesmärgi. Lõige 1 annab võimaluse toetada kõiki kliimamuutusi leevendavaid või nende mõjudega kohaneda aitavaid valdkondi, mis panustavad sihtriigi kliimapoliitika eesmärkide täitmisse.

Lõikes 2 viidatakse OECD metoodikale (nn Rio markeritele), mille abil otsustatakse, kas on tegemist projektiga, mis panustab kliimamuutuste leevendamisesse või kliimamuutuste mõjudega kohanemisesse. Metoodika (inglise keeles Rio markers developed for the OECD Development Assistance Committee's Creditor Reporting System, OECD DAC CRS) on leitav siit:

https://www.oecd.org/dac/environmentdevelopment/Revised%20climate%20marker%20handbook_FINAL.pdf.

Lõige 3 alusel lähtuvad ministeerium ja KIK toetuse andmisel sihtriikide vajadustest ja rahvusvahelistest kliimaalastest kokkulepetest (nt Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kliimamuutuste raamkonventsioon). Sihtriikide vajaduste väljaselgitamiseks lähtutakse näiteks sihtriikide riiklikult kindlaks määratud panusest Pariisi kliimakokkuleppe raames (ingl. k [*Nationally Determined Contribution*](#) ehk NDC).

Eelnõu § 5 kohaselt antakse toetust kahel viisil: rahvusvahelise koostöö raames ja avatud taotlusvoorus valitavate projektide elluvijatele. Nendest viisidest antakse täpsem ülevaade peatükkides 3 ja 4.

Eelnõu § 6 kirjeldab meetme eelarve kujunemist. Aastatel 2018–2020 on igal aastal riigi eelarvestrateegia alusel meetme tegevusteks ette nähtud üks miljon eurot. Keskkonnaminister kinnitab igal aastal käskkirjaga meetme eelarve ja avatud taotlusvooru eelarve suuruse. Lisaks määratakse käskkirjaga meetme eelarvest vahendid taotlusvooriga kaasnevate halduskulude katteks KIKile. Sealjuures arvestatakse käskkirja koostamisel, et igal aastal ei ole kohustust kasutada ära täpselt üks miljon eurot, vaid vahendeid võib kasutada aastate lõikes paindlikult, näiteks kanda osa raha edasi järgmisesse aastasse. Lõige 2 annab võimaluse Keskkonnaministri käskkirjaga täpsustada taotlusvoorus toetatavaid valdkondi, eesmärki, piirkondi, abikõlblikke kulusid, toetuse määra ja toetuse suuruse piirmäärasid ning sihtriike või suunata kindla osa toetusest teatud tegevusvaldkonna toetuseks.

3. peatükk „Toetuse andmise kord rahvusvahelise koostöö raames“

Eelnõu § 7 kirjeldab toetuse andmist rahvusvahelise koostöö raames. Ministeerium algatab abi andmise kas lõikes 1 nimetatud abi andmise ettepaneku alusel või omal algatusel. Rahvusvahelise koostöö raames toetuse andmiseks hindab ministeerium abi andmise ettepanekus taotletud tegevustes osalemise ja nende rahastamise võimalusi. Vajaduse korral kogub ministeerium abi andmise ettepaneku kohta lisateavet ettepaneku tegijalt või teistelt riikidelt ja rahvusvahelistelt organisatsioonidelt.

Ministeerium annab toetust rahvusvahelise koostöö raames näiteks kas rahvusvahelisele fondile, mis tegeleb kliimapoliitika eesmärkide saavutamiseks vajalike tegevustega, või lepingu või toetuse andmiseks sõlmitava muu dokumendi alusel kliimapoliitika eesmärkide saavutamiseks, näiteks kliimaprojekte ellu viivale rahvusvahelisele organisatsioonile või sihtotstarbelise toetusena konkreetsele arenguriigile. Ministeerium võib toetust anda sihtotstarbeliselt või mittesihtotstarbeliselt. Sihtotstarbeline toetus antakse konkreetse tegevuse

elluviimiseks. Mittesihotstarbelise toetuse puhul ei määrata konkreetset tegevust, milleks võib toetust kasutada, kuid tegevus peab panustama kliimapoliitika eesmärkide saavutamisesse arenguriikides.

Rahvusvahelise koostöö korral ei ole tegemist tavapärase projektitaotluste hindamise ja aruannete kontrollimise menetlusega, kuna abi andmise iseloom on juhtumipõhine, seotud rahvusvaheliste või sihtriigi fondide ja organisatsioonidega ning nende kliimapoliitika eesmärkidega seotud tegevusse panustamisega, mistõttu eelnõu 4. peatükki siin ei kohaldata.

4. peatükk „Toetuse andmine avatud taotlusvoorus“

1. jagu „Toetatavad tegevused, taotlusvooru väljakuulutamine, projekti kulude abikõlblikkus ja rahastamise piirmäärad“

Eelnõu § 8 kohaselt peavad avatud taotlusvooru taotlused olema seotud Eestis väljatöötatud või välisriigis väljatöötatud ja Eestis lisandväärtuse saanud lahenduste, teadmiste, teenuste ja toodete viimisega arenguriikidesse ja nende eesmärk on kliimamuutuste leevendamine ja/või kliimamuutuste mõjuga kohanemine arenguriikides.

Eelnõu § 9 sätestab taotlusvooru väljakuulutamise korra. Lõike 1 kohaselt korraldab KIK sobivate projektide leidmiseks taotlusvooru ning kuulutab taotlusvooru välja taotluskutse avaldamisega vähemalt ühes üleriigilise levikuga päevalehes, ministeeriumi ja KIKi veebilehel. Lisaks sellele edastab KIK taotluskutse Ettevõtluse Arendamise Sihtasutusele ja Välisministeeriumile ning taotluskutse info saadetakse ka seotud erialaliitudele, ühendustele ja teistele asjakohastele asutustele.

Eelnõukohase määrusega nõutav kahe kuu pikkune tähtaeg taotlusvooru väljakuulutamisest kuni taotluste esitamiseni annab taotluste esitajatele piisavalt aega taotluse ja selles sisalduva projekti ettevalmistamiseks, kuid ei venita taotluste esitamise perioodi liiga pikaks.

Eelnõu § 10 järgi määratakse projekti abikõlblikkuse periood taotluse rahuldamise otsuses. Projekti abikõlblikkuse periood on ajavahemik, millal projekti tegevused algavad ja lõpevad ning projekti elluviimiseks vajalikud kulud tekivad ja makstakse (§ 2 punkt 14). Toetuse saaja võib taotleda projekti abikõlblikkuse perioodi pikendamist, kui projekti elluviimisel on ilmnenud toetuse saajast sõltumatud ja taotluse esitamisel ettenägematud asjaolud. Pikendatakse üksnes KIKi nõusolekul, toimides eelnõu § 23 järgi. Projekti abikõlblikkuse perioodi algus ei või olla varasem taotluse rahuldamise otsuse kuupäevast.

Eelnõu § 11 sätestab riigiabi reeglite kohaldamise. Kui projektile antav toetus on vähese tähtsusega abi konkurentsiseaduse § 33 lõike 1 mõistes, kohaldatakse Euroopa Komisjoni määruses (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8), ja konkurentsiseaduse §-s 33 sätestatud tingimusi. Taotlejale antav toetussumma ei tohi koos samal majandusaastal ja sellele eelnenud kahel majandusaastal antud vähese tähtsusega abiga ületada 200 000 eurot. See tähendab, et kui taotleja on juba saanud sellel perioodil näiteks Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuselt vähese tähtsusega abi 100 000 eurot, võib talle eelnõukohase määruse alusel anda toetust veel vaid 100 000 eurot. Ka siis, kui taotleja partner on kohalik omavalitsus, kes panustab projekti näiteks 50 000 eurot, ja taotleja on saanud Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuselt 100 000 eurot, võib eelnõu alusel anda taotlejale toetust veel maksimaalselt 50 000 eurot. Vähese tähtsusega abi vaba jääki saab kontrollida

Vähese tähtsusega abi andmise korral kannab KIK toetuse kohe pärast taotluse rahuldamise otsuse tegemist RARi. Kui vähese tähtsusega abi määramine on täis, siis toetust anda ei saa ja taotlust ei rahuldata. Taotleja võib oodata näiteks järgmise aastani, kui siis avaneb uus abi andmise võimalus ja tulla siis uuesti taotlema.

Eelnõu § 12 määrab tingimused, millele peab vastama abikõlblik kulu.

Lõike 1 punkti 2 järgi on abikõlblik kulu projektiga otseselt seotud, läbipaistev, põhjendatud, mõistlik, proportsionaalne, üksikasjalikult kirjeldatud ning vältimatu projekti elluviimiseks. Kulud, mis neile tingimustele ei vasta, ei ole abikõlblikud, näiteks äriklassis reisimise kulu. Toetuse saaja üldkulud ei ole abikõlblikud, kuna toetuse andmisega soovib ministeerium toetada eelkõige konkreetseid tegevusi, mis on vajalikud arenguriikides kliimapolitika eesmärkide täitmiseks. Toetuse saajate oluliseks sihtgrupiks on ettevõtted, kes on eeldatavalt võimelised ise katma oma üldkulusid.

Abikõlblikud kulud on projekti eesmärgi saavutamiseks otseselt seotud asjade hankimise, teenuste ja tööde tellimise kulud, mille alla võivad käia näiteks toote sertifitseerimise kulu sihtriigis või projekti eesmärgi saavutamiseks loodud lahenduste hoolduskulud või töös hoidmine projekti elluviimise perioodil. Projekti planeerimisel peab arvestama sellega, et pärast projekti lõppu oleks tagatud jätkusuutlikkus ja kohalikud suudaksid lahenduse käigus hoidmist ise tagada, näiteks koolitatakse välja vajalikke inimesi või on tagatud kohapealt hooldusteenuse ostmise võimalus ja raha selleks. Selle tagamiseks nõutakse § 17 lõike 3 punktis 1, et vajalikud koostöökokkulepped oleksid juba sõlmitud ja esitatud sellekohane tõestus taotluse esitamisel. Projekti lahenduste jätkusuutlikkus on oluline ka projekti sisulisel hindamisel.

Lõige 2 loetleb abikõlblikud ja lõige 6 mitteabikõlblikud kulud. Lõike 2 punkti 1 alusel on lubatud katta 20% toetusest taotleja projektijuhtimisega seotud kulud (projektijuhi, projektijuhi assistendi ning raamatupidaja töötasudega seotud kulud) ning need peavad põhinema projekti rakendamise tegelikel kuludel. 20% piirang on seatud selleks, et projekti haldamise kulud ei moodustaks liiga suurt osa projekti eelarvest. Eesmärk on, et suurem osa toetusest läheks otseselt kliimapolitika eesmärkide saavutamiseks vajalikele tegevustele. Lõike 2 punktide 2 ja 3 järgi on abikõlblikud töötasu ja eksperdile makstav tasu. See sisaldab ka kõiki vajalikke makse ja hüvitisi, mis on lepingute alusel asjakohased. Lõike 2 punktis 2 nimetatud projekti heaks töölepingu alusel töötav töötaja või avalik teenistuja on projekti heaks töötav isik. Kui projekti heaks tööd tegev töötaja või ekspert täidab asutuses ka muid mitte projektiga seotud ülesanded, peavad projektiga seotud ülesanded olema selgelt eristatavad.

Projektiga seotud lähetuskulud sisaldavad päevaraha, majutus- ja sõidukulu ning välislähetuste korral reisikindlustust. Majutuskulu on abikõlblik kuni 128 euro ulatuses. Majutuskulud, nagu ka kõik teised kulud, peavad olema mõistlikud ja vältimatud projekti elluviimiseks (lõike 1 punkt 2), samas sõltub kulude põhjendus muu hulgas ka sihtriigi hinnatasemest. Lõike 2 punktide 4 ja 6 järgi on päevaraha ning isikliku sõiduvahendi kasutamise kulu abikõlblik tulumaksuseadusega kehtestatud maksustamisele mittekuluvat piirmäära ulatuses. Need piirmäärad on tulumaksuseaduse § 13 lõike 3 punktide 1 ja 2 alusel järgmised: välislähetuse päevaraha maksuvaba piirmäär on 50 eurot välislähetuse esimese 15 päeva kohta, kuid kõige rohkem 15 päeva kohta kalendrikuus, ja 32 eurot iga järgneva päeva kohta. Isikliku sõiduauto kasutamisel teenistus-, töö- või ametiülesannete täitmisel on ühele isikule makstava hüvitise maksuvaba piirmäär sõitude kohta arvestuse pidamise korral 0,30 eurot kilomeetri kohta, kuid

mitte rohkem kui 335 eurot kalendrikuus iga hüvitist maksva tööandja kohta. Siiski võib KIK aruande menetlemisel lugeda erandjuhul abikõlblikuks erisoodustusena käsitletava majutuskulu, päevaraha ning isikliku sõiduvahendi kasutamise kulu, kui need on vältimatud projekti elluviimiseks (lõike 2 punkt 7).

Muud projekti elluviimiseks vajalikud otsesed kulud on esitatud abikõlblike kulude nimekirjas, kuna eri projektide puhul ei ole võimalik ette näha lõplikku nimekirja kuludest, mis võivad olla vajalikud projekti elluviimiseks. Muud kulud loetakse abikõlblikuks juhul, kui need on põhjendatud ja vajalikud projekti eesmärgi saavutamiseks.

Lõige 3 annab võimaluse ka sularahamaksete tegemiseks selleks ette nähtud tingimustel ja ainult juhul, kui kulu on vältimatu projekti eesmärgi saavutamiseks. Selline kulu loetakse abikõlblikuks, kui pangaülekande ega kaardiga ei ole võimalik tasuda ning on olemas § 26 nõuetele vastav kuludokument (see tähendab arve ja maksmist tõendav dokument, näiteks kviitung). Sularahamaksete lubamisel on arvestatud ka sellega, et projektide tegevused võivad toimuda riikides (näiteks Afganistan), kus maksete tegemine elektrooniliste kanalite kaudu ei ole levinud. Eelnõu lubab abikõlblike kulude kohta seada täiendavaid tingimusi § 6 lõikes 2 nimetatud käskkirjas, kuna lähtuvalt taotlusvooru eesmärkidest võib see olla vajalik eesmärkide paremaks saavutamiseks.

Lõige 5 sätestab, millised tingimused tuleb täita, et töötajale ja eksperdile makstav tasu oleks abikõlblik.

Eelnõu § 13 sätestab, et toetus koos omafinantseeringuga peab katma projekti abikõlblikud kulud. Oluline on rõhutada, et toetuse ning omafinantseeringuna saab kajastada ainult abikõlblikke kulusid. Projektiväliseid mitteabikõlblikke kulusid projekti raames hüvitada ning kuluaruandes näidata ei saa. Kuludokumentide esitamisel ei ole vaja näidata kuluridadel tehtud kulu katmise allikat (omafinantseering või toetus), vaid eeldatakse, et toetust ja omafinantseeringut on kasutatud paralleelselt ja proportsionaalselt toetuse andmise otsuses sätestatud omafinantseeringu osakaalu järgi.

Lõige 3 sätestab, et toetuse minimaalne summa projekti kohta on 30 000 eurot ja maksimaalne 200 000 eurot. Oluline on siin aga tähele panna lõiget 4, mis täiendab, et täpsed piirmäärad lõikes 3 nimetatud vahemikus võib keskkonnaminister sätestada § 6 lõikes 2 nimetatud käskkirjas. Vähesse tähtsusega abi andmisel/saamisel ei tohi toetuse suurus koos jooksva majandusaasta ja taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud kahe majandusaasta jooksul antud vähesse tähtsusega abiga ületada 200 000 eurot.

Omafinantseering peab moodustama vähemalt 10% abikõlblike kulude kogumaksumusest. Omafinantseeringuna võib näidata ka projektipartneri või sihtriigi partneri rahalist panust projekti.

2. jagu „Taotluse esitamine ning nõuded taotlejale, projektipartnerile ja taotlusele“

Eelnõu § 14 sätestab taotluse esitamise korra. Taotlus esitatakse KIKile E-toetuse keskkonna vahendusel ja selle allkirjastab taotleja esindusõiguslik isik digitaalselt. Kui taotlejal ei ole esindajat, kes saaks taotlust digitaalselt allkirjastada, siis toetust taotleda ei saa. Kogu ülejäänud suhtlus projektiga seoses toimub E-toetuse keskkonnas ja E-toetuse kaudu edastatud dokumendid loetakse kättetoimetatuks. Vastava nõusoleku ja e-posti aadressi annab taotleja taotlemise käigus. Sama keskkond on KIKis kasutusel ka teiste meetmete raames. Pikemas

plaanis aitab spetsiaalne IT-platvorm hoida ühes kohas koos projektiga seotud dokumente ja sellega hoitakse kokku ka projekti haldamiseks kuluvat aega nii taotleja, toetuse saaja kui ka KIKi seisukohast.

Taotlejal on kohustus informeerida KIKi, kui taotluses esitatud andmed muutuvad. Taotlejal on õigus saada KIKilt igakülgset abi ja juhendamist taotluse esitamisel ja projekti elluviimisel. KIK abistab taotlejaid nii telefonitsi kui ka elektrooniliste vahendite abil, samuti võib taotleja soovi korral abi saada KIKi esindustest üle Eesti.

Eelnõu § 15 sätestab nõuded taotlejale ja projektipartnerile.

Taotlusvoorus on kõigil nõuetekohastel taotlejatel võimalus esitada taotlus ning omavahel võrdsetel alustel konkureerida. Avatud taotlusvoorus võivad taotlusi esitada § 15 lõikes 1 nimetatud isikud või asutused, kes vastavad taotlejale sätestatud nõuetele. Need võivad olla näiteks mittetulundusühingud ja sihtasutused, kel on arenguriikides töötamise kogemus, ning ettevõtted või ülikoolid, kes tegelevad kliimatehnoloogiatega ja -lahenduste väljatöötamise ja ekspordiga. Kuna taotlusvooru oodatakse projekte, milles on vaja teadmisi nii arenguriikides töötamisest kui ka kliimalahendustest, siis võib oma teadmiste avardamiseks kaasata projekti asjatundlikke projektipartnereid ja sihtriigi partnereid. Eelnõu järgi võib toetust taotleda juriidiline isik, nende hulka kuuluvad ka mittetulundusühingud ning sihtasutused. Projekte võivad esitada ka valitsus- ja kohaliku omavalitsuse asutused ja nende hallatavad asutused, kes soovivad näiteks jagada oma teadmisi kliimaprobleemide lahendamiseks sihtriigi vastavatesse asutustesse.

Eelnõu järgi ei saa arenguriikides kliimapolitiika eesmärkide saavutamiseks toetust taotleda füüsiline isik. Toetuse kasutamine peab olema läbipaistev ja kontrollitav. Isik on kohustatud pidama riigieelarvest toetusena saadud raha kohta arvestust raamatupidamise seaduse kohaselt. Kui § 15 lõikes 1 nimetatud isikute või asutuste puhul võib seda toetuse andmise otsuse tegemisel eeldada, siis füüsilise isiku taotluse korral peaks KIK seda enne eraldi kontrollima, sest eelarvevahendite kasutamine peab olema põhjendatud ja otstarbekas. Kokkuvõttes oleks füüsiliste isikute taotluste läbivaatamise ja hindamise halduskoormus ebaproportsionaalselt suur võrreldes § 15 lõikes 1 nimetatud isikute või asutuste taotlustega. Seetõttu ei peetud eelnõu väljatöötamise käigus põhjendatuks võimaldada ka füüsilistel isikutel seda toetust taotleda.

KIK kontrollib taotluse menetlemisel, kas taotleja ja projektipartner vastavad kõikidele nõuetele. Lõike 2 kohaselt peab taotlejal olema sihtriigi partner, kuna selline partner tunneb kohalikke olusid ja vajadusi kõige paremini. See nõue aitab tagada, et abi jõuaks õigel viisil õigesse kohta ja saavutatakse projekti oodatav tulemus. Sellega tagatakse paremini projekti jätkusuutlikkus. Lisaks sihtriigi partnerile võib taotlejal olla ka projektipartner.

Lõige 3 sätestab nõuded taotlejale ja projektipartnerile. Lõike 3 punkti 2 järgi ei või taotleja ja projektipartneri või nende üle valitsevat mõju omavate isikute suhtes olla algatatud likvideerimis- ega pankrotimenetlust ega tehtud pankrotiotsust. Nõude eesmärk on tagada taotleja ja projektipartneri maksevõimelisus ja majanduslik jätkusuutlikkus.

Lõike 3 punktides 3–5 sätestatud nõuete eesmärk on tagada eelarvevahendite otstarbekas ja sihipärane kasutamine. On oluline, et taotleja ja projektipartner suudavad neid vahendeid kasutada sihtotstarbeliselt ja säästlikult. Seetõttu ei saa anda toetust taotlejatele, kellel on maksuvõlad (v.a juhul, kui need on ajatatud). Toetust antakse taotlejatele, kes täidavad või on täitnud oma lepingulised kohustused ka teistest vahenditest rahastatud toetuste puhul.

Taotlejal ei tohi olla maksuvõlga või peab see olema ajatatud. KIK kontrollib seda taotluse menetlemise ajal e-maksuametist <https://apps.emta.ee/saqu/public/taxdebt?lang=et>. See tähendab, et taotlejal ei tohi olla maksuvõlga taotluse esitamise hetkest kuni taotluse rahuldamiseni, kuna selles vahemikus KIK maksuvõla puudumist kontrollib.

Sama kulu hüvitamiseks ei tohi taotleja olla varem toetust saanud. Seda kontrollitakse toetuste kesksüsteemist.

Lõike 4 kohaselt ei või taotleja ja projektpartneri esindajaks olla isik, keda on karistatud majandusala, ametialase, varavastase või avaliku usalduse vastase süüteo eest ja tema karistusandmed ei ole karistusregistrist karistusregistri seaduse kohaselt kustutatud. Esindaja võib olla nii seadusest tulenev (näiteks juhatuse liige) kui ka lepinguline esindaja. Selle nõude sätestamine järgib samuti eesmärki tagada eelarvevahendite otstarbekas ja sihipärane kasutamine.

Eelnõu § 16 määrab kindlaks taotleja kohustused taotluse esitamisel.

Punkti 5 kohaselt peab taotleja olema veendunud, et projektis osalev sihtriigi partner on usaldusväärne, pädev, võimeline projektis osalema ja tegutseb antud valdkonnas. Nõue on vajalik, et tagada kindlus projekti elluviimiseks ja jätkusuutlikkuseks.

Eelnõu § 17 sätestab vormilised (lõige 1) ja sisulised (lõige 2) nõuded taotluse kohta, samuti loetleb vajalikud dokumendid, mis tuleb taotlusega esitada (lõige 3). KIK kontrollib taotluse menetlemisel, kas taotlus vastab kõikidele nõuetele ja kas esitatud on kõik vajalikud dokumendid.

Lõike 1 punkt 6 sätestab, et kui toetus on vähese tähtsusega abi, peab taotlus sisaldama loetelu saadud vähese tähtsusega abist sama majandusaasta ja sellele eelnenud kahe majandusaasta jooksul. See on vajalik selleks, et taotleja ja projektpartner oleksid projekti esitamisel läbi mõelnud saadud vähese tähtsusega abi ning ei taotleks toetust üle lubatud piirmäära. Vähese tähtsusega abi nõuded kohalduvad taotlejale ja projektpartnerile.

Lõige 2 sätestab taotluse sisunõuded.

Lõike 2 punkti 2 kohaselt peab projekt lähtuma sihtriigi vajadustest, mis peavad olema taotluses põhjendatud. See on vajalik, kuna antav abi peab vastama vastuvõtja ootustele ja eesmärkidele. Selle tõestuseks võib näiteks olla sihtriigi vastava ametiasutuse kinnituskiri, riiklikult kindlaks määratud panus Pariisi kliimakokkuleppe alusel (ingl. k [Nationally Determined Contribution](#) ehk NDC), tehnoloogiavajaduste aruanne (ingl. k [Technology Needs Assessments](#) ehk TNA), riiklik kohanemisega seotud tegevusprogramm (ingl. k [National Adaptation Programmes of Action](#) ehk NAPA), riigikohased leevendusmeetmed (ingl. k [Nationally Appropriate Mitigation Actions](#) ehk NAMA) või mõni muu asjakohane tõendus. Kavandatud tegevused peavad olema kooskõlas kestliku arengu põhimõtetega¹.

---

¹ https://ec.europa.eu/info/strategy/international-strategies/sustainable-development-goals/eu-approach-sustainable-development_et

Lõike 2 punkti 3 kohaselt peavad kavandatud tegevused toimuma väikeses arenevas saareriigis vastavalt ÜRO majandus- ja sotsiaalosakonna määrusele² või vähim arenenud riigis vastavalt OECD nimekirjale DAC List of Recipients³.

Lõike 2 punktis 4 peab kliimamuutuste leevendamise projekti korral olema arvatud välja sellega saavutatav kasvuhoonegaaside heite eeldatav kokkuhoid. Arvutused peaksid lähtuma valdkonna üldtunnustatud meetodikatest ja andmetest, näiteks lähtudes Valitsustevahelise Kliimamuutuste Nõukogu (ingl. k *Intergovernmental Panel on Climate Change*, IPCC) soovitustest. Kliimamuutuste mõjuga kohanemise projekti korral peab olema kirjeldatud sihtriigi inimeste või ökosüsteemide paranenud suutlikkus kliimamuutuste mõjudega kohanemisel. Nõuetele vastavuse kontrollimisel vaadatakse, et seos kliimamuutustega oleks kooskõlas OECD meetodikaga (nn Rio markeritega)⁴.

Lõike 2 punkti 9 kohaselt peab projekti eelarve olema põhjendatud ja eelarvekulud peavad olema esitatud kululiikide kaupa. Projekti sisulisel hindamisel hinnatakse nende põhjenduste asjakohasust.

Lõike 2 punkti 10 kohaselt peab projekti juhtimiskorraldus olema asjakohane ja projektimeeskond pädev, et projekt edukalt ellu viia. Pädevas projektimeeskonnas on esindatud kõik projekti edukaks elluviimiseks vajalikud töötajad ja eksperdid, kes omavad asjakohast kogemust ja valdkondlikku haridust. Projekti juhtimiskorraldus peab olema läbimõeldud ja loogiline. Hinnatakse projekti meeskonna liikmete elulookirjeldusi ning projekti juhtimise kirjeldust.

Taotluses peab olema kirjeldatud, kuidas tagatakse jätkusuutlikkus (lõike 2 punkt 12), selleks võivad olla sõlmitud koostöökokkulepped projekti lahenduste käigus hoidmiseks pärast projekti lõppu. Samuti võib selle tõestuseks lõike 3 punktis 1 kirjeldatud sihtriigi partneri kinnituskiri või koostöökokkulepe, kuhu on lisatud vastav märge, muu leping või kinnituskiri. Projekti jätkusuutlikkuse all mõeldakse projekti tegevuste ja objektide hoidmist ja sihipärast kasutamist pärast projekti lõppu.

Lõike 3 punktide 1 ja 2 kohaselt tuleb esitada taotleja ja sihtriigi partneri ning projektipartneri kinnituskirjad või koostöökokkulepped, kus kirjeldatakse vähemalt tegevuste ja kulude jaotus projektis osalejate vahel ning poolte rollid ja vastutus ning toetuse liikumise skeem toetuse saajalt projektipartnerile ja sihtriigi partnerile. Oluline on silmas pidada, et projektipartner ja sihtriigi partner on kaasatud projekti elluviimisse, kuid ei ole ei ole toetuse saajale töövõtjad ega teenuse osutajad. Sellest tulenevalt ei esita projektipartner ja sihtriigi partner projekti elluvijale tehtud kulude tõenduseks arveid, vaid aruanded, mille alusel toetuse saaja katab kinni nende tehtud abikõlblikud kulud.

Punkti 3 kohaselt tuleb esitada projektis osalevate töötajate ja ekspertide nimekiri ja nende CVd. CV peaks sisaldada vähemalt ülevaadet haridusest, töökäigust ja keelteoskusest, projekti seisukohast olulisi kvalifikatsioone ja oskusi ning olulisemaid projekte ja rolli nendes. Need on vajalikud, et hinnata täpsemalt projekti kvaliteeti ja jätkusuutlikkust. Lõike 3 punkt 4 sätestab,

---

² <https://sustainabledevelopment.un.org/topics/sids/list>

³ http://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/development-finance-standards/DAC_List_ODA_Recipients2018to2020_flows_En.pdf

⁴ Rio markers developed for the OECD Development Assistance Committee's Creditor Reporting System (OECD DAC CRS) https://www.oecd.org/dac/environment-development/Revised%20climate%20marker%20handbook_FINAL.pdf

et selliste teenuste, asjade, tööde või õiguste, mille eeldatav käibemaksuta maksumus ületab 5000 eurot, tuleb esitada võrreldavad hinnapakumused koos lähteülesandega või turuhinna analüüs. See aitab tagada eelarvehahendite mõistlikku kasutamist ning annab infot projekti majandusliku tõhususe hindamiseks.

Taotluste puhul on eelduseks, et projekti teostajad viivad arenguriiki oma väljatöötatud või välisriigis väljatöötatud ja Eestis lisandväärtuse saanud lahendusi, teadmisi, teenuseid või tooteid. Seda arvestatakse ka projekti eelistushindamise juures. Toetuse eesmärk ei ole aga kinni maksta nende omatoodete kasumit, vaid tagada kate toote kuludele. Niisiis, kui on tegu omatootega, tuleb lõike 3 punkti 5 kohaselt esitada omatoote maksumuse hindamisakt, kus kajastuvad toote hinna komponendid.

Toote või teenuse sihtriiki viimisel tuleb koos taotlusega esitada sihtriigi seaduste kohaselt vajalikud load või nimekiri vajalikest lubadest või sihtriigi partneri kinnitus lubade mittevajalikkuse kohta (lõike 3 punkt 7). Toetuse ettemakse saamiseks peavad olema esitatud sihtriigis vajalikud load.

3. jagu „Taotluse menetlemine“

Eelnõu § 18 kirjeldab taotluse menetlemist ja tähtaegu. Üldjuhul on taotluse menetlemiseks ette nähtud kuni 90 kalendripäeva, kuid põhjendatud juhtudel võib KIK menetlusaega pikendada.

Eelnõu § 19 kirjeldab vormi- ja sisunõuetele vastavuse kontrolli, selles etapis taotlust hindepunktide alusel ei hinnata. KIK kontrollib taotleja, projektipartneri ja taotluse vastavust vorminõuetele ja selleks on ette nähtud kuni 15 kalendripäeva. KIK hindab taotluse sisunõuetele vastavust paragrahv 17 lõike 2 alusel. Kui taotleja, projektipartner või taotlus vormi- ja sisunõuetele vastavuse kontrolli ei läbi, lõpetatakse taotluse menetlemine ja KIK teeb taotluse rahuldamata jätmise kohta otsuse. Kui taotlus ja taotleja tunnistatakse nõuetele vastavaks, esitab KIK taotluse eelistuskriteeriumite alusel hindepunktide andmiseks hindamiskomisjonile.

Eelnõu § 20 kirjeldab taotluse hindamist eelistuskriteeriumite alusel. § 21 sätestatud eelistuskriteeriumide alusel hindab taotlusi hindamiskomisjon. Hindamiskomisjoni koosseisu kinnitab keskkonnaminister käskkirjaga. Plaanide kohaselt on komisjonis vähemalt viis liiget – Keskkonnaministeeriumi, Välisministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Rahandusministeeriumi ja Keskkonnainvesteeringute Keskuse esindaja. Taotlusvooru spetsiifikat arvestades võib komisjoni kaasata ka teisi asjatundjaid. Näiteks kui on oodata põllumajandusvaldkonna projekte, siis liige Maaeluministeeriumist. Kui komisjonil tuleb oma töös ette taotlus, mis vajab eksperdi kaasamist väljastpoolt komisjoni, võib komisjon seda teha. Vajaduse korral annab KIK taotlejale tähtaja taotluses esinevate puuduste kõrvaldamiseks. Taotluse eelistuskriteeriumide alusel hindamise juhendi, hindamislehe vormid ja komisjoni töökorra koostab KIK. Lõige 3 määrab, et taotlusi rahuldatakse paremusjärjestuse alusel, kuni taotlusvoorus ette nähtud vahendeid jätkub.

Võrdsete hindepunktide korral eelistatakse eelistuskriteeriumite järjekorranumbrite kasvavas järjekorras kõrgemaid punkte saanud taotlust. Näiteks said kaks taotlust kokkuvõttes samapalju punkte, siis rahastatakse taotlus, mis sai kõrgemad punktid esimeses eelistuskriteeriumis. Kui seal saadi võrdselt punkte, siis rahuldatakse taotlus, mis sai rohkem punkte teises eelistuskriteeriumis, jne.

Eelnõu § 21 määrab eelistuskriteeriumid, mille põhjal taotlust hinnatakse.

Kriteeriumi 1 juures hinnatakse kas projekti eesmärk ja tegevused on otseselt või kaudselt seotud meetme eesmärgi täitmisega. Projektil on otsene mõju meetme eesmärgi täitmisse kui projekti tegevused panustavad otseselt kliimamuutuste tekke vähendamisse, süsinikdioksiidi (CO₂) emissiooni vähendamisse, ressursside kasutamise vähendamisse või on otseselt seotud kliimamuutuste mõjuga kohanemisega. Kui mingi tegevuse kaasmõjuna panustatakse kliimaeesmärkidesse, siis on tegemist kaudse mõjuga meetme eesmärkidesse.

Kriteeriumi 2 kohaselt peab olema tegemist kliimamuutuste leevendamise ja/või kliimamuutuste mõjudega kohanemise projektiga. Hindamise käigus kontrollitakse, et seos kliimamuutustega on kooskõlas OECD metoodikaga (nn Rio markeritega).⁵

Kriteeriumi 3 kohaselt peab projekt sisaldama Eestis väljatöötatud või välisriigis väljatöötatud ja Eestis lisandväärtuse saanud lahenduse, teadmise, teenuse või toote, mis aitab kliimamuutusi leevendada või nendega kohaneda, viimine sihtriiki. Selleks peab taotlus sisaldama põhjalikku infot projekti sisu kohta, vajadusel võib taotluse juurde lisada dokumente, mis tõendavad sihtriiki viidava lahenduse, teadmise, teenuse või toote algset või lisandväärtuse päritolu.

Kriteeriumi 4 hindamisel koostatakse kõikidest taotlustest hindamiskomisjoni konsensuslik pingerida projekti mõju ulatuse alusel (meetme eesmärkidele) kliima eesmärkidele. Pingerida jaotatakse kolmeks võrdseks osaks, mille alusel pingereas kõrgematel kohtadel olevad taotlused saavad 3 punkti, keskmistel kohtadel olevad taotlused saavad 2 punkti ja madalamatel kohtadel olevad projektid saavad 1 punkti. Kui projektide arv ei jagu täpselt kolmeka, siis ümardatakse taotluste arv ülespoole. Näiteks kuulub eelistushindamisele 20 taotlust, siis esimesed 7 saavad 3 punkti, teised 7 saavad 2 punkti ja viimased 6 saavad 1 punkti.

Eelnõu § 22 sätestab taotluse rahuldamise, osalise rahuldamise, kõrvaltingimustega rahuldamise või rahuldamata jätmise korra. Taotluse võib rahuldada osaliselt, kui taotluse rahaline maht ületab taotlusvooru eelarve vaba jäägi või kõik tegevused ei ole põhjendatud, arvestades taotletud toetuse summat, projekti tegevusi ja nendega saavutatavaid tulemusi. Taotleja peab sellisel juhul esitama korrigeeritud taotluse. Oluline on, et taotluse osalisel rahuldamisel saavutatakse endiselt projekti eesmärk. Taotluse võib rahuldada lõike 5 kohaselt ka kõrvaltingimusega. Seda kasutatakse näiteks juhul, kui projekti elluviimiseks on vaja lube või kooskõlastusi, kuid taotlejal neid veel ei ole. Kui on teada, et need saadakse kindla aja jooksul, võib sellise taotluse siiski rahuldada ja taotluse rahuldamise otsuses sätestatakse ka tingimus, et toetuse esimese väljamakse, sh ettemakse saab teha alles pärast kõrvaltingimuse täitmist. Toetuse saaja võib soovi korral oma vahenditega tegevust alustada. Kui aga kõrvaltingimust ei täideta, siis toetust välja ei maksta (ka mitte juba tehtud kulutuste katmiseks) ja taotluse rahuldamise otsus tühistatakse. Kui taotlus rahuldatakse, tehakse taotluse rahuldamise otsus, milles märgitavad andmed sätestab lõige 7. KIK teeb taotluse rahuldamata jätmise otsuse kui taotleja, projektipartner või taotlus ei vasta § 17 sätestatud vormi- ja sisunõuetele või taotlus ei mahu pärast eelistuskriteeriumite alusel hindamist ja pingerea koostamist projektide rahastamise eelarvesse.

---

⁵ Rio markers developed for the OECD Development Assistance Committee's Creditor Reporting System (OECD DAC CRS) https://www.oecd.org/dac/environment-development/Revised%20climate%20marker%20handbook_FINAL.pdf

Eelnõu § 23 kirjeldab projekti muutmise protsessi, kuna projekti elluviimise käigus võib tekkida vajadus muuta taotluses esitatud ja taotluse rahuldamise otsuses sätestatud tingimusi. Taotluse muutmise soovi korral esitab toetuse saaja sellekohase taotluse KIKile E-toetuse keskkonna kaudu. KIK hindab toetuse saaja esitatud infot ning kui see on põhjendatud, muudetakse taotluse rahuldamise otsust.

Projekti abikõlblikkuse perioodi muutmise taotlemisel lubatakse halduskoormuse vähendamiseks perioodi pikendada kuni kahe kuu võrra ilma taotluse rahuldamise otsuse muudatust kirjalikult vormistamata. Selline pikendamine võib vajalik olla, kui näiteks mõne arve saabumine viibib ja seega abikõlblikkuse periood lõppeb enne, kui arve jõutakse tasuda. Kui toetuse saajal ilmneb vajadus abikõlblikkuse perioodi pikendamiseks vähem kui kaks kuud, siis tuleb esitada sellekohane teave KIKile E-toetuse keskkonna kaudu. Kui KIK hindab esitatud põhjendused piisavalt õigustavaks, siis loetakse abikõlblikkuse periood vaikimisi pikendatuks ja tehakse vastav muudatus E-toetuses, kuid taotluse rahuldamise otsuse muutmise otsust ei vormistata.

Projekti elluviimisel võib selguda, et mõnele tegevusele kulub vähem vahendeid, kui eelarves algselt kavandati, mõni tegevus võib osutuda aga kulukamaks. Seetõttu on lubatud teha muudatusi eelarveridade vahel, näiteks suurendada ühte eelarverida teatud summa võrra ja vähendada samal ajal teist või teisi eelarveridu. Olenevalt muudatuste olemusest ja mahust tuleb taotleda taotluse rahuldamise otsuse muutmist või muudatus KIKiga kooskõlastada.

Taotluse rahuldamise otsust ei pea muutma, kui toetuse saaja soovib muuta projekti eelarves konkreetsele tegevusele ette nähtud eelarverea mahtu teise eelarverea mahu arvelt, kuid mitte rohkem kui 10% võrreldes algse eelarvereaaga. KIKiga tuleb siiski muudatused enne kooskõlastada E-toetuse keskkonna kaudu esitatud info põhjal. Muudatuste tõttu ei või muutuda projekti eesmärk ega suurenda toetussumma. Seega on võimalik eelarvemuudatusi teha kas olemasoleva eelarve piires või eelarvet vähendades. Eelarve vähendamisel tuleb kasutamata jäänud toetussumma tagasi kanda KIKile (§ 25 lõige 6).

Tuleb tähele panna, et eelarverea piires (näiteks projekti ellu viivate töötajate personalikulud) võib toetuse saaja teha muudatusi KIKiga kooskõlastamata. Näiteks projektijuhi assistendile makstakse reaalselt väiksemat palka võrreldes taotluse eelarves tooduga. Samal ajal aga makstakse projektijuhile suuremat palka, sest projekti elluviimise käigus on lisandunud teatud lisaülesandeid, mida projekti kavandamise etapis polnud teada. Eelarves ette nähtud eelarverea summa jääb aga samaks ehk muudatused tehakse eelarverea piires, mitte eelarveridade vahel. Küll aga tuleb toetuse saajal kuludokumente esitada välja tuua, milleks eelarves muudatusi (nii eelarverea piires kui ka eelarveridade vahel) tehti.

4. jagu „Toetuse kasutamine“

Eelnõu § 24 järgi peab toetuse saaja ja projektipartner projektiga seotud hangete tegemisel järgima riigihangete seaduse nõudeid (lõige 1) või põhimõtteid juhul, kui toetuse saaja või projektipartner ei ole hankija riigihangete seaduse tähenduses (lõige 2). Kui projektipartner või sihtriigi partner teeb projekti raames abikõlblikke kulusid, peab ta jälgima samu nõudeid, mis toetuse saaja. Hankija riigihangete seaduse tähenduses ei ole kohustatud riigihangete seaduses sätestatud korras hankemenetlust korraldama, kui hankelepingu eeldatav maksumus ilma käibemaksuta on väiksem kui riigihanke piirmäär. Sellisel juhul lähtub hankija hankelepingu sõlmimisel üksnes riigihanke korraldamise üldpõhimõtetest.

Kui toetuse saaja või projektipartner ei ole hankija riigihangete seaduse tähenduses, peab ta kasutama projekti elluviimiseks vajalike asjade ja teenuste ostmisel rahalisi vahendeid säästlikult ja otstarbekalt. Selle tõendamiseks peab toetuse saaja või projektipartner näitama, et ta on hanget tehes küsinud alternatiivseid pakkumisi mitmelt tarnijalt. Toetuse saaja, projektipartner või sihtriigi partner peab võtma sõltumatutelt pakkujatelt vähemalt kolm hinnapakkumist, mille aluseks on lähteülesande kirjeldus, kui ta ostab projekti elluviimiseks teenuseid, asju või õigusi suuremas summas kui 5000 eurot (ilma käibemaksuta). Spetsiifiliste teenuste, asjade või õiguste puhul, kui kolme sõltumatut pakkumist ei ole võimalik saada, võib võtta ka kaks pakkumist või ühe pakkumise, kuid seda tuleb aruandes põhjendada.

Eelnõu § 25 määrab toetuse maksmise ja tagastamise põhimõtted, mida täpsustatakse taotluse rahastamise otsuses.

Toetuse saaja, projektipartner ja sihtriigi partner viivad projekti koos ellu. Kõigil neil peavad tekkima projekti elluviimise käigus abikõlblikud kulud. KIK teeb väljamaksed toetuse saajale. Projektipartneri ja sihtriigi partneri abikõlblikud kulud hüvitatakse toetuse saaja vahendusel. Selleks võib toetuse saaja sõlmida projektipartneri ning sihtriigipartneriga näiteks toetuse vahendamise kokkuleppe, mille alusel projektipartner ja sihtriigi partner esitavad toetusest rahastatavate kulude nimekirja toetuse saajale hüvitamiseks. Projektipartnerile ja sihtriigipartnerile toetuse edasi kandmise alused ja kord võib olla sätestatud ka toetuse saaja ning projektipartneri ja sihtriigi partneriga sõlmitavates kinnituskirjades või koostöölepetes.

Väljamaksed tehakse üldjuhul pärast abikõlblike kulude tõendamist. Põhjendatud juhtudel on võimalik teha ka ettemakse, mida on kirjeldatud lõikes 2. Ettemakse saamise korral hakatakse ettemakset tasaarveldama hiljemalt siis, kui toetusest on välja makstud 60%. Oluline on tähele panna, et lõppmakse suurus on vähemalt 10%, mis makstakse toetuse saajale pärast lõpparuande heakskiitmist.

Eelnõu § 25 lõige 6 sätestab olulise kohustuse toetuse saajale: kui ta on teinud abikõlblikke kulusid väiksemas mahus, kui KIK on talle toetusena välja maksnud, tuleb kasutamata jäänud summa KIKile 60 kalendripäeva jooksul vastava nõude saamisest E-toetuse keskkonna vahendusel üle kanda. Kui toetuse saaja seda kohustust ei täida, antakse tagasinõudmise otsus sundtäitmisele (§ 32).

Eelnõu § 26 lõikes 2 sätestatakse nõuded kuludokumentidele. Kuludokument on majandustehingu toimumist kinnitav alusdokument, mis vastab raamatupidamise seaduses algdokumendile sätestatud nõuetele. Kõik kulud peavad olema tekkinud projekti abikõlblikkuse perioodil. Kuludokumentid on väljamaksetaotluse lahutamatu osa. Kuludokumentide alusel saab KIK kontrollida tehtud kulude abikõlblikkust. Toetuse saaja esitab KIKile kuludokumentid toetuse saaja, projektipartneri ja sihtriigi partneri tehtud abikõlblike kulude kohta.

Eelnõu § 27 sätestab maksetaotluse ning vahe-, lõpp- ja järelaruande esitamise ja menetlemise korra. Vahe-, lõpp- ja järelaruande esitamise konkreetset tähtajad määratakse taotluse rahuldamise otsuses ja need esitatakse E-toetuse keskkonnas. Projekti elluviimise jooksul esitavad aruanded jagunevad vahe- ja lõpparuandeks.

Lõige 1 annab KIKile aruande menetlemiseks kuni 65 kalendripäeva ja lõige 2 annab maksetaotluse menetlemiseks kuni 30 kalendripäeva. Aruande või maksetaotluse menetlus algab aruande või maksetaotluse esitamisest E-toetuse keskkonnas ja lõpeb aruande või

maksetaotluse kinnitamise või kinnitamata jätmisega E-toetuse keskkonnas. Tähtaeg võib pikeneda, kui aruandes või maksetaotluses on puudusi, mida toetuse saaja peab kõrvaldama, näiteks kui KIK küsib toetuse saajalt projekti elluviimist puudutavaid lisaandmeid või -dokumente või põhjendusi.

Lõige 6 sätestab alused, millal KIK jätab maksetaotluse kinnitamata ja järelikult ei tehta ka järgmist väljamakset.

Kui aruannet ei kinnitata, siis järgmist väljamakset ei tehta ning KIKil on õigus nõuda juba väljamakstud toetus tagasi. Toetuse tagasinõudmine aruande kinnitamata jätmise tõttu on KIKi kaalutusõigus, mitte kohustus. Aruande kinnitamata jätmise korral (näiteks puuduste tõttu aruandes) võib KIK selle toetuse saajale tagastada asjakohaste paranduste ja täienduste tegemiseks. Sellisel juhul esitab toetuse saaja parandatud ja täiendatud aruande, mida KIK menetleb uuesti §-s 26 sätestatud korras.

Lõikes 9 kirjeldatud järelaruanne on lühike ülevaade projekti tulemuste kasutamisest ja see esitatakse kolme aasta möödumisel pärast projekti lõppu. Seda võib teha koostöös projektipartneri ja sihtriigi partneriga ning olenevalt projekti eesmärgist võib see sisaldada näiteks pilte või videoid, ülevaadet toodetud energiast ja kokku hoitud kasvuhoonegaaside heitest, infot lahenduse kasutamisest ja edasiarendamisest kohalike elanike poolt jms. Järelaruande esitamise tingimused sätestatakse taotluse rahuldamise otsuses. Järelaruanne on KIKile teadmiseks.

5. jagu „Toetuse saaja ja KIKi õigused ja kohustused toetuse kasutamisel“

Eelnõu § 28 näeb ette toetuse saaja õigused toetuse kasutamisel. Näiteks on toetuse kasutamisel teatud paindlikkuse saavutamiseks lubatud toetuse saajal muuta projekti eelarvet ja tegevusi ilma taotluse rahuldamise otsust muutmata. Seda juhul, kui muudetakse projekti eelarves konkreetsele tegevusele ette nähtud eelarverea mahtu teise eelarverea mahu arvelt, kuid mitte rohkem kui 10% võrreldes algse eelarverega. Siiski tuleb kavandatavad muudatused KIKiga kooskõlastada.

Eelnõu § 29 näeb ette KIKi õigused toetuse kasutamisel. Neist ühed olulisemad on KIKi järelevalve- ja kontrolliõigused. Tähtis on, et KIKil oleks ülevaade elluviidavate projektide võimalikest kitsaskohtadest ja riskidest. Seetõttu võib KIK nii ise teha kui ka korraldada järelevalvetoiminguid, milleks on projektiga seotud ekspertiis ja kohapealne kontroll toetuse saaja juures. Järelevalvetoimingute tegemine võimaldab vajaduse korral korrastada ja ajakohastada toetuste jagamise süsteemi. Järelevalvetoimingute eesmärk on avastada rikkumised ning tagada lepingutingimuste järgimine.

Eelnõu § 30 järgi on toetuse saaja kohustatud projekti elluviimisel kinni pidama taotluses ja taotluse rahuldamise otsuses esitatud tingimustest ja tähtaegadest.

Toetuse kasutamisel on oluline teavitada avalikkust, et projekti viiakse ellu Eesti riigi toetusega. Toetuse saaja on kohustatud viitama projekti toetajale järgmiselt: „Projekt rahastab Keskkonnaministeerium rahvusvahelise kliimakoostöö vahenditest“ (Eestis) või „Project is financed by the Republic of Estonia“ (väljaspool Eestit). Kasutada tuleb Keskkonnaministeeriumi kolme lõviga logo (väljaspool Eestit ingliskeelset), mis on leitav Vabariigi Valitsuse kodulehelt: https://www.valitsus.ee/et/logofailid/grupid?tid_i18n=148.

Avalikkust võib teavitada muuhulgas näiteks ajalehtedes ilmuvate artiklite kui ka soetatud objektide tähistamisega eespool nimetatud viisil.

Tähtis on ka toetuse saaja kohustus informeerida KIKi kõikidest projekti käigus ilmnenu olulistest asjaoludest. See võimaldab KIKil viivitamata reageerida, kui projekti elluviimine ei ole enam otstarbekas või ilmnevad muud asjaolud, mis mõjutavad või võivad mõjutada toetuse saaja kohustuste täitmist.

Eelnõu § 31 näeb ette KIKi kohustused.

6. jagu „Toetuse tagasinõudmine“

Eelnõu §-s 32 sätestatakse toetuse tagasinõudmise tingimused ja kord.

Kui toetuse saaja rikub oma kohustusi, siis tuleb KIKil toetus tagasi nõuda. Toetus nõutakse rikkumise ulatusest lähtudes tagasi kas osaliselt või täies ulatuses. Volitusnorm toetuse tagasinõudmiseks tuleb atmosfääriõhu kaitse seaduse (edaspidi *AÕKS*) §-st 182¹. Nimetatud seaduse kohaselt nõutakse toetus tagasi juhul, kui pärast toetuse väljamaksmist selgub, et toetuse saaja on teadlikult esitanud valeandmeid, ei ole täitnud toetuse väljamaksmise aluseks olevaid nõudeid, ei ole kasutanud toetust sihipäraselt, ei täida toetuse saaja kohustusi.

Eelnõukohases määruses on täpsustatud, millistel juhtudel tehakse osaline või täielik tagasinõue. Need on järgmised:

- ilmneb asjaolu, mille korral taotlust ei oleks rahuldatud. Kui ilmneb selline asjaolu, et toetust ei oleks saanud konkreetsele toetuse saajale määrata, siis nõutakse üldjuhul kogu toetus tagasi. Kui asjaolu eksisteeris toetuse andmise otsuse tegemise ajal, siis nõutakse kogu toetus tagasi; toetuse saaja on jätnud osaliselt või täielikult täitmata kohustuse või nõude ja see on mõjutanud kulu abikõlblikkust;
- toetuse saaja ei täida taotluse rahuldamise otsuses või õigusaktides sätestatud või ei kasuta toetust ettenähtud tingimustel. Kui toetuse saaja ei täida näiteks määrusest tulenevaid kohustusi, siis nõutakse toetus rikkumise ulatust arvestades tagasi;
- ilmneb, et projekti eesmärgi saavutamine ei ole võimalik või projekti tegevuste tähtaegu ei ole järgitud. Näiteks ei ole tegevusi teostatud abikõlblikkuse perioodil ja see selgub pärast toetuse väljamaksmist;
- toetuse saaja avaldust projekti muutmise kohta ei rahuldata ja toetuse saajal ei ole toetuse kasutamist ettenähtud tingimustel võimalik jätkata;
- toetuse saaja esitab avalduse toetusest loobumise kohta. Kui toetuse saaja ei soovi mingil põhjusel pärast toetuse taotluse rahuldamist projekti ellu viia, esitab ta E-toetuse keskkonna kaudu avalduse toetusest loobumise kohta. Seejärel teeb KIK taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamise otsuse ja kui toetus on välja makstud, siis nõuab toetuse tagasi. Kui toetust välja makstud ei ole, tunnistatakse otsus lihtsalt kehtetuks.

Tagasinõude protsent määratakse rikkumise raskuse põhjal. See tähendab, et KIK hindab eelkõige rikkumise mõju meetme eesmärgi saavutamisele.

Eelnimetatud juhtudel muudetakse vastavalt ka taotluse rahuldamise otsust või tunnistatakse otsus kehtetuks. Enne toetuse tagasinõudmist kuulatakse toetuse saaja ära ehk antakse toetuse

saajale võimalus tagasinõudeotsusele vastu vaielda. Formaalselt saadetakse taotluse rahuldamise otsuse muutmise või kehtetuks tunnistamise otsuse eelnõu toetuse saajale arvamuse ja vastuväidete esitamiseks haldusmenetluse seaduse § 40 kohaselt. Esitatavate väidete tõendamiseks tuleb lisada dokumendid.

Toetuse tagasinõudmise otsuse võib teha kuni viie aasta jooksul pärast projekti lõppu.

Kui toetuse saaja ei ole tagastanud toetuse summat tähtajaks, on ta kohustatud maksma tähtpäevaks tasumata summalt viivist 0,1 protsenti iga toetuse tagasimaksmisega viivitatud kalendripäeva eest, kuid kogusummas mitte rohkem kui tagasinõutav toetussumma. Toetuse tagasimaksmisel laekunud maksetest loetakse kõigepealt tasutuks viivis, seejärel tagastamisele kuuluv toetus.

Toetuse tagasinõudmise otsus on sundtäidetav AÕKSi § 182¹ lõike 3 kohaselt ja täitemenetluse seadustiku § 2 lõike 1 punkti 21 tähenduses. See tähendab, et kui toetust 60 päeva jooksul otsuse avaldamisest E-toetuse keskkonnas tagasi ei maksta, annab KIK otsuse kohtutäiturile sundtäitmiseks.

5. peatükk „Vaide esitamine“

Eelnõu § 33 sätestab vaide esitamise korra.

6. peatükk „Rakendussäte“

Eelnõu § 34 kohaselt tunnistatakse kehtetuks Keskkonnaministri 7. juuni 2018. a määrus nr 16 „Arennguriikides kliimapolitiika eesmärkide saavutamiseks toetuse andmise tingimused ja kord“.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Komisjoni määrusega (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes.

4. Määruse mõju

Meetme eesmärk on anda arenguriikidele abi, et aidata neil kasvuhoonegaaside heitkoguseid vähendades leevendada kliimamuutusi ja samuti kliimamuutustega kohaneda. Määrus omab positiivset mõju majandusele ja riigi välissuhetele, sest ergutab Eesti ettevõtete teadmiste ja rohetehnoloogia ekspordi arengumaadesse. Eesti rohetehnoloogia ettevõtete konkurentsivõime paraneb maailmaturul ja Eesti ettevõtetele avaneb võimalus siseneda uutele turgudele.

Aidates suurendada arenguriikide võimet kliimamuutusi leevendada ja nende mõjudega kohaneda aitame kaasa globaalsete kliimaväljakutsete saavutamisele. Lisaks omab meede positiivset mõju sihtriigi säästva arengu eesmärkide järgimisele. Täpsem mõju sihtriigile sõltub sihtriigi vajadustest ja valitud projektide tegevustest. Taotlusvoorude kõrval on võimalus panustada ka rahvusvahelisse koostöösse kliimavaldkonnas, mis aitab parandada arengumaade võimet leevendada kliimamuutusi ning kliimamuutuste mõjudega kohaneda. Määrusega ei kaasne olulist ja otsesest mõju riigi julgeolekule, mõju regionaalarengule, riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele, elu- ja looduskeskkonnale.

Määrusega kehtestatakse riigi eelarvestrateegia meetme „Eesti panus rahvusvahelisse kliimakoostöösse“ vahendite kasutamise tingimused ja kord. Määruses sätestatud põhimõtted muudavad vahendite jaotamise läbipaistvamaks. Meede aitab kaasa Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/29/EÜ artikli 10 ning AÕKSi § 161 lõike 4 kohast eesmärki vähemalt 50% enampakkumisel saadud tulust kasutada kasvuhoonegaaside heitkoguse teket piiravate eesmärkide rahastamiseks.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, rakendamiseks vajalikud kulud ja rakendamise eeldatavad tulud

Toetuseks kasutatavad summad laekuvad lubatud heitkoguse ühikute müügist ja need kajastatakse riigieelarves. Toetuse kogumaht on igal aastal üks miljon eurot ja on kooskõlas riigi eelarvestrateegiaga. Määruse täitmise korraldamiskulud kaetakse ministeeriumi tegevuskuludest, välja arvatud taotlusvooriga seotud halduskulud, milleks kasutatakse riigi eelarvestrateegia meetme „Eesti panus rahvusvahelisse kliimakoostöösse“ vahendeid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu on kooskõlastatud Rahandusministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Välisministeeriumi, Maaeluministeeriumi ja Keskkonnainvesteeringute Keskusega. Eelpool nimetatud ministeeriumid ja Keskkonnainvesteeringute Keskus kooskõlastasid eelnõu märkusteta. Märkustega arvestamise tabelis on Rahandusministeeriumilt e-posti teel saadud ettepanekud koos Keskkonnaministeeriumi vastustega. Võimalikku sihtgruppi (Tallinna Tehnikaülikool, Eesti Vee-ettevõtete Liit, Mittetulundusühing Tartu Regiooni Energiaagentuur) kaasati eelnõu väljatöötamisel.